

УДК (UDC) 94(477)

DOI: <https://doi.org/10.21272/starovyna.2023.63.8>

КУРІННОЙ О. С. *

ДО БІОГРАФІЇ ОЛЬГИ АНДРІЄВСЬКОЇ: ЗА МАТЕРІАЛАМИ АРХІВНО-СЛІДЧОЇ СПРАВИ

Анотація. У статті розкрито основні віхи біографії О. Андрієвської за матеріалами архівно-слідчої справи, що зберігається у Центральному державному архіві громадських об'єднань та українців. Йдеться про її громадсько-політичну, наукову та благодійну діяльність впродовж першої третини ХХ ст. Зроблено наголос на її роботі в інституціях Української академії наук (Всеукраїнської академії наук).

О. Андрієвська – учасниця українських наукових курсів, які проводили Михайло Грушевський та Іван Франко у Львові. Була доброю знайомою письменника Михайла Коцюбинського. Часто займалася благодійницькою діяльністю: допомагала біженцям у роки Першої світової війни, а також тим, хто зазнав поневір'я за часів радянської влади. Належала до Української партії соціалістів-федералістів, працювала секретарем партії. У 1919 р. долучилась до Комісії для складання словника української живої мови при першому відділі Української академії наук, де обійматиме різні посади. У 1930 р. О. Андрієвську було репресовано за сфабрикованою справою «Спілки визволення України».

Ключові слова: архівно-слідча справа, справа «СВУ», О. Андрієвська, В. Ганцов, Всеукраїнська академія наук, Комісія для складання словника української живої мови.

Цього року в країні відзначають 105-у річницю заснування Національної академії наук України. Важко описати, яку роль відіграла ця установа в розвитку вітчизняної науки. У ХХ ст. вона була одним із місць найбільшої концентрації української інтелігенції. Однак чимало тамтешніх фахівців були репресовані та знищені радянською тоталітарною машиною. Наймасштабнішою трагедією є хвиля арештів наприкінці 1920-х, більше відома як справа над Спілкою визволення України – сфабрикована акція проти української інтелігенції, наслідки якої досі не досліджені повною мірою. Однією з жертв цієї справи є Ольга Трохимівна Андрієвська, яка працювала секретарем Комісії для складання словника української живої мови (Комісія) при першому відділі Української академії наук. Вона товаришувала з письменником Михайлом Коцюбинським та сім'єю етнографів Борисом та Марією Грінченко, працювала пліч-о-пліч з науковцями Агатангелом Кримським і Сергієм Єфремовим та іншими відомими науковцями. За рішенням

* Курінной Олександр Станіславович – студент спеціальності «Історія та археологія» Сумського державного університету (наук. керівник – канд. іст. наук, доц. Власенко В. М.).

судової «трійки» її було запроторено до виправно-трудоного табору, після відбуття терміну депортовано до Саратова, а в 1937 р. її було розстріляно.

Історіографічний доробок у дослідження жертв справи Спілки визволення України чималий, але має білі плями у дослідженні біографій окремих персоналій, зокрема О. Андрієвської. Короткі відомості щодо участі О. Андрієвської у Братстві української державності (таємна організація, діяльність якої стала прообразом для фабрикації «справи СВУ») подають українські дослідники В. Яблонський [36], Л. Могильний [24]. Її науковий доробок подано у бібліографічних матеріалах НАН України, укладених Л. Гарбар [15]. Короткі біографічні відомості наведено у працях істориків С. Білоконя [1], О. Тищенко [30, 31], Л. Матвеевої та Е. Циганкової [21]. Арешт співробітників ВУАН згадується в роботі С. Рудої [28] та В. Петрова [25]. Факт розстрілу О. Андрієвської підтверджується у статтях істориків Ю. Дойкова [11] та Г. Мацюк [22]. Уривки з архівно-слідчої справи О. Андрієвської опубліковано А. Чумак у маловідомому часописі «Зона» [34]. Постаць Василя Трохимовича Андрієвського, брата О. Андрієвської, активно досліджувала Т. Демченко [7-9]. Біографію Василя Васильовича Андрієвського, племінника О. Андрієвської, крізь призму його архівно-слідчої справи дослідили В. Власенко та О. Курінной [3, 4]. Історіографічний огляд засвідчує, що постаць О. Андрієвської не знайшла достатнього висвітлення. Є лише згадки про неї у зв'язку з участю в українському національно-визвольному русі початку ХХ ст. та роботою в УАН/ВУАН. Тому автор ставить собі за мету окреслити основні віхи біографії О. Андрієвської крізь призму її архівно-слідчої справи.

Ольга Трохимівна Андрієвська народилася 16 червня 1876 р. в селі Рожнівка, що на Чернігівщині, в сім'ї священника Трохима Леонтійовича Андрієвського [10, арк. 33 зв.]. Дитинство її проходило під впливом народницьких ідей. Після досягнення зрілого віку О. Андрієвська сформулювала гасло, якого дотримувалася все своє життя: *«Освіта народу, підняти народ до вищого розвитку, а не спускатися до його рівня»*. Середню освіту здобула в Чернігівській єпархіальній жіночій школі. Працювала писцем 1-го розряду в Чернігівському губернському земстві у відділі народної освіти. У 1904 р. була слухачкою курсів, організованих Товариством допомоги українській науці, літературі і штуці у Львові [33, арк. 5; 15, с. 20]. Її знайома Ольга Пустосміхова в листі до доньки М. Коцюбинського Ірини від 16 лютого 1961 р. писала про характер О. Андрієвської: *«Это был серьёзный, идейный человек, активный общественник»* [20, с. 296].

О. Андрієвська активно цікавилася політичним життям в Російській імперії. Критично ставилася до політики міністрів внутрішніх справ Російської імперії В'ячеслава Плеве та Петра Святополка-Мирського. Головний результат революції 1905 р. – царський Маніфест – назвала «куцим» за його малу змістовність [33, арк. 5]. Брала участь у відкритті пам'ятника І. Котляревському у 1903 р. в Полтаві [19, с. 142].

О. Андрієвська підтримувала зв'язки з українськими соціал-демократами. Перебуваючи у Львові, вона познайомилася з революціонером Петром Дятловим. Він запропонував їй вступити до УСДРП, але вона відмовилася. Однак погодилася надавати своє житло для проведення з'їздів та зустрічей чернігівських соціал-

демократів, а також допомагати партії фінансово. Це стало причиною арешту О. Андрієвської в 1906 р. Її засудили до 3 місяців в'язниці. У травні 1908 р. О. Андрієвську заарештували вдруге, вироком суду було вислання на 2 роки у Вологодську губернію. За клопотаннями її брата, Василя Трохимовича Андрієвського, вирок було змінено на виїзд закордон з тим же терміном. Восени 1908 р. за сприянням друга сім'ї Андрієвських М. Коцюбинського вона виїздить до Праги. Там відвідує лекції в Карловому університеті на філософському відділі та займається перекладом творів М. Коцюбинського чеською мовою. У 1909-1910 рр. перебуває в Римі [33, арк. 6; 15, с. 20; 27, с. 4].

На початку 1911 р. О. Андрієвська, повернувшись до Чернігова і не знайшовши роботи, була вимушена виїхати до Житомира, де тимчасово працювала в статистичному бюро. Там долучається до Товариства українських поступовців. Через 3 місяці переїздить до Києва, де 2 січня 1912 р. почала працювати в «Правлінні Першого Взаємного Товариства страхування життя». Там познайомилася з С. Єфремовим, А. В'язловим та родиною Ковальових. У часи Першої світової війни О. Андрієвська долучилася до «Общества Юга России» (ймовірно «Общество помощи населению Юга России, пострадавшему от военных действий») [33, арк. 6]. Працювала в госпіталях, дитячих притулках, допомагала біженцям з Галичини. Після війни працевлаштувалась у Всеросійському союзі міст. У 1917 р. вступила до Союзу українських автономістів-федералістів (з червня 1917 р. – Українська партія соціалістів-федералістів), де згодом стала секретарем ЦК Президії Ради Союзу. Була її членом до 1919 р. Брала участь в організації урочистої зустрічі з делегатом З'їзду народів Росії. У період Української Держави працювала діловодом у Міністерстві народної освіти та мистецтва [33, арк. 7; 15, с. 20].

О. Андрієвська входила до парафії собору Святої Софії в Києві. Сплачувала внески, жертвувала церковному хору, була благодійницею: підтримувала українських в'язнів (учасників української революції), що опинилися за ґратами після встановлення нової влади. Одним з них був Петро Дерещук – військовий часів УНР, отаман Холодноярської республіки. У той час він перебував у київській в'язниці та страждав від голоду. Дізнавшись про це, О. Андрієвська передала свої кошти та закликала інших долучитись до цієї справи. Зібрані кошти були витрачені на харчування П. Дерещука у в'язниці [33, арк. 8, 21].

Останнім місцем роботи (перед ув'язненням) О. Андрієвської була Комісія для складання словника української живої мови при першому відділі УАН. З 1 березня 1919 р. по 1921 р. вона обійматиме посаду секретаря Комісії (учений-діловод). З 1922 р. по 1927 р. вона працюватиме бібліотекаркою бібліотеки Б. та М. Грінченків. [33, арк. 7; 15, с. 20; 1, с. 25; 14, с. 526]. Також вона належала до таємної організації Братства української державності (БУД), до якої входили деякі академіки УАН/ВУАН, входила до його академічної секції [33, арк. 9, 15; 36, с. 137; 24, с. 52].

Після захоплення Києва більшовиками 5 лютого 1919 р. О. Андрієвська певний час переховувала в себе на квартирі (вул. Нестеровська, 17, прим. 24) С. Єфремова, оскільки була небезпека бути заарештованим більшовицькою владою.

Там він писав свої мемуари. Саме у той час О. Андрієвська навчалася в Київському археологічному інституті на етнографічному відділі [15, с. 20; 33, с. 8; 1, с. 25]. На початку 1920-х рр. вона часто виїжджала до села, щоб пережити голод, який тоді лютував в Україні [5, с. 104].

О. Андрієвська зберігала в себе документи членів комісії, зокрема посвідки співробітників ВУАН, спеціально виготовлені для С. Єфремова й А. Ніковського під іншими іменами: Ігнатенко – першому, Стефанович – другому, оскільки обидва були вимушені переховуватися від переслідувань радянської влади. Після арешту С. Єфремова О. Андрієвська знищила ці посвідчення, бо не хотіла ставити під загрозу життя Агатангела Кримського, який підписував їх [33, арк. 57-58].

У 1925 р. відомий мовознавець, керівник Комісії Всеволод Ганцов організував вечірку, на якій були присутні С. Єфремов, А. Ніковський, М. Калинович, Г. Голоскевич, В. Дубровський, В. Дем'янчук з дружиною, А. Яременкова та О. Андрієвська. Головною темою обговорення було життя українців в еміграції, новинами якого ділився нещодавно прибулий з-за кордону А. Ніковський. Як зазначає О. Андрієвська, Андрій Васильович прихильно ставився до С. Петлюри, однак негативно відгукався щодо урядовців УНР в еміграції, зокрема А. Лівіцького [33, арк. 33-34].

10 вересня 1929 р. до будинку по вул. Гоголівській, 25, в якому мешкала на той час О. Андрієвська, навідалися працівники ДПУ та заарештували її. Основне звинувачення – членство в контрреволюційних організаціях БУД та СВУ (ст. 54-2 Кримінального кодексу УСРР) [33, арк. 90] та зберігання документів тих науковців, які проходили по справі СВУ (С. Єфремова, Г. Голоскевича) [25, с. 89; 33, арк. 49-51, 65-66]. Під час слідства О. Андрієвська неодноразово заперечувала свою причетність в СВУ, ба більше, вона наголошувала на тому, що навіть не чула про її існування. Запевняла, що якби їй запропонували брати участь в ній, то вона б відмовилась із почуття самозбереження [33, арк. 9, 15, 69].

14 жовтня 1929 р. в помешканні Комісії для складання словника української живої мови відбувся «трус» у пошуку «доказів» причетності її співробітників у справі СВУ. Під час обшуку були присутні О. Андрієвська, секретар президії ВУАН С. Іваницький-Василенко. Особливу увагу правоохоронців привернула іноземна валюта (125 доларів США), що знаходилася у шафі В. Ганцова. За словами О. Андрієвської, ці гроші залишила тоді вже покійна М. Грінченко на впорядкування бібліотеки свого чоловіка – Б. Грінченка, яку вона подарувала ВУАН [12, с. 19; 33, арк. 41-43].

До показового процесу в Харківському оперному театрі по справі СВУ О. Андрієвська відібрана не була [29, с. 137]. 4 лютого 1930 р. вироком судової трійки при Колегії ДПУ УСРР стало позбавлення волі О. Андрієвської у виправно-трудовому таборі терміном на 7 років. Вона відбувала покарання у ББЛАГ (*Беломорско-Балтійський лагерь*), де працювала друкаркою [33, арк. 83-85]. 13 січня 1935 р. її справу було переглянуто та рішенням Особливої наради НКВС СРСР О. Андрієвську було заслано до Саратова на 3 роки [33, арк. 87]. Однак 8 грудня 1937 р., за рішенням судової трійки при Управлінні УНКВС по Саратовській області, її було розстріляно [22, с. 213; 11, с. 17-18; 35, с. 141].

У квітні 1989 р., згідно зі ст. I Указу Президії Верховної Ради СРСР від 16 січня 1989 р. «*О дополнительных мерах по восстановлению справедливости в отношении жертв репрессий, имевших место в период 30 – 40-х и начала 50 годов*», О. Андрієвську реабілітували [33, арк. 90].

Варто звернути увагу на взаємовідносини Ольги Андрієвської з Всеволодом Ганцовим. Вперше вони познайомилися, коли вона стала членом (секретарем) Комісії для складання словника української живої мови. Вважала його одним з кращих знавців української мови [33, арк. 31-32]. О. Андрієвська фінансово допомагала В. Ганцову, коли той, перебуваючи за кордоном, заборгував Євгену Вировому [33, арк. 25а]. Ймовірно, між В. Ганцовим й О. Андрієвською склалися не тільки службові стосунки. Хоча в архівно-слідчій справі вона стверджувала, що на момент арешту була самотньою [33, арк. 69], але український дисидент Гелій Снегірьов у своїй праці «Набої для розстрілу» вказав, що О. Андрієвська була дружиною В. Ганцова [29, с. 240; 18, с. 101]. Відомо, що В. Ганцов після відбуття покарання повернувся до Чернігова та прихистив племінницю Ольги Андрієвської, а згодом одружився з нею, щоб після його смерті за нею залишилася квартира [29, с. 137].

Отже, архівно-слідча справа засвідчує, що О. Андрієвська була активним учасником українського національно-визвольного руху початку ХХ ст. й Української революції 1917-1921 рр. та співробітником інституцій УАН/ВУАН.

О. Андрієвська була слухачкою українських наукових курсів, які проводили Михайло Грушевський та Іван Франко у Львові. Була гарною знайомою письменника Михайла Коцюбинського. Часто займалась благодійницькою діяльністю: допомагала біженцям у роки Першої світової війни, а також тим, хто зазнав поневірянь за часів радянської влади. Належала до Української партії соціалістів-федералістів, працювала секретарем партії. У 1919 р. долучилась до Комісії для складання словника української живої мови при першому відділі Української академії наук, де обійматиме різні посади. У 1930 р. О. Андрієвську було репресовано за сфабрикованою справою «Спілки визволення України».

Перспективними, на думку автора, є дослідження наукової діяльності О. Андрієвської та її зв'язків з відомими українськими письменниками, науковцями та громадсько-політичними діячами.

Література і джерела

1. Білокінь С. Генерал Павло Потоцький – фундатор Музею України // Скарбниця української культури: зб. наук. пр. Чернігів, 2007. Вип. 8. С. 12–34.
2. Василенко-Полонська Н. Жінки-вчені (3 нагоди 40-ліття Всеукраїнської академії наук) // Наше життя. 1961. Ч. 10. С. 3–4.
3. Власенко В. М., Курінной О. С. До літературної творчості Василя Андрієвського // Сумська старовина. 2023. № LXII. С. 35–54.
4. Власенко В., Курінной О. Василь Васильович Андрієвський в Українській революції 1917–1921 рр. на Чернігівщині (за матеріалами архівно-слідчої справи Василя Андрієвського) // Сумська старовина. 2021. № LVIII. С. 18–24.
5. Гедьо А., Калужина А. Випробування містом: Київ сторінками мемуарної спадщини науковців (20–30-ті рр. ХХ ст.) // Київські історичні студії. 2019. № 1 (8). С. 101–109.

6. Демуз І. Інтелектуальна біографія Петра Януаровича Стебницького (1862-1923 рр.) – громадського діяча, книговидавця, публіциста: монографія. Переяслав: Домбровська Я. М., 2022. 356 с.
7. Демченко Т. Брат і сестри Андрієвські: до історії родини з оточення Коцюбинських: Зб. мат. Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 150-річчю від дня народження Михайла Коцюбинського. Чернівці: Видавець Лозовий В. М., 2014. С. 96–107.
8. Демченко Т. Василь Андрієвський: штрихи до біографії // Проблеми вивчення історії Української революції 1917-1921 рр.: зб. наук. пр. Київ, 2013. Вип. 9. С. 168–180.
9. Демченко Т., Іваницька С. Василь Трохимович Андрієвський: від членства в Братстві тарасівців – до збройної відсічі більшовицькій навалі // Сумські історико-краєзнавчі студії: зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф. (Суми, 1 грудня 2022 р.). Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. С. 31–38.
10. Державний архів Чернігівської області, ф. 679, оп. 10, спр. 2845, 229 арк.
11. Дойков Ю. П. П. Чубинский. Предтеча украинской свободы. (1839–1884). Архангельск, 2007. 231 с.
12. Звідомлення за 1921 рік. Всеукраїнська Академія наук. Берлін: Вид-во Укр. молоді, 1923. 76 с.
13. І. Б. За реабілітацію знищених сталінським терором кращих синів українського народу та їх ідей // Україна – сучасне і майбутнє. Зб. статей. 1959. С. 62–68.
14. Історія Національної академії наук України. 1924-1928 : Документи і матеріали / упоряд. В. А. Кучмаренко [та ін.] ; відп. ред. О. С. Онищенко [та ін.] ; НАН України. Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Київ: [б.в.], 1998. 762 с.
15. Історія української бібліотечної справи в іменах (кінець XIX ст. – 1941 р.) : матеріали до біобібліографічного словника / авт.-уклад. Л. В. Гарбар; ред. кол.: Г.В. Боряк, Л.А. Дубровіна (голова), В. І. Попик [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т рукопису. Київ, 2017. 616 с.
16. Карпінчук Г. Михайло Новицький — шевченкознавець. До 125-річчя від дня народження. Київ: Наук. думка, 2018. 239 с.
17. Качуровський І. Доля українських лінгвістів на тлі радянської мовної політики // Репресовані мовознавці: зб. наук. пр. Ніжин: Вид-во. НДУ ім. М. Гоголя, 2010. С. 6–16.
18. Козелко І. Короткий огляд діяльності мовознавців в умовах тоталітарного режиму // Тоталітаризм як система знищення національної пам'яті: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 11-12 черв. 2020 р.), 2020. С. 100–102.
19. Коляда І. «Свято української інтелігенції» – відкриття пам'ятника І. Котляревському у Полтаві 30–31 серпня 1903 р. // Український історичний збірник. 2008. Вип. 11. С. 140–151.
20. Коцюбинський М. Листи до Олександри Аплаксіної / Упоряд. В. Панченка; підгот. текстів А. Дибі, С. Захаркіна, В. Панченка; ст. М. Коцюбинської. Київ: Критика, 2008. 639 с.
21. Матвєєва Л., Циганкова Е. А. Ю. Кримський – неодмінний секретар Всеукраїнської Академії наук: Вибране листування. Київ: Обереги, 1997. 171 с.
22. Мацюк Г. Вплив ідеології на мову, мовознавство і мовознавців: штрихи до образу українського суспільства першої третини ХХ ст. // *Studia Ucrainica Varsoviensia*. 2018. № 6. S. 199–216.
23. Мельник Т. Анатомічна термінологія в українській перекладній лексикографії 20–30 років ХХ століття (на матеріалі «Російсько- українського словника» 1924–1933 років) // Філологічний часопис. 2021. Вип. 1 (17). С. 67–71.
24. Могильний Л. Суспільно-політична позиція Всеволода Ганцова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. 2018. № 3 (138). С. 50–56.
25. Петров В. Українська інтелігенція – жертва большевицького терору // Слово і Час. 2010. № 10. С. 79–99.
26. Президенти Академії наук України за 100 років її існування: Науково-організаційний внесок в прогрес фундаментальної науки. В. М. Гамалія, Ю. К. Дупленко, В. І. Онопрієнко, С. П. Руда, В. С. Савчук; за ред. В. І. Онопрієнка; НАН України; ДУ «Ін-т

дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва». Київ: ДП «Інф.-аналіт. агентство», 2018. 214 с.

27. Редінг Б. Безумці: з історії кохання Михайла Коцюбинського та Олександри Аплаксіної: роман. Київ: Академія, 2012. 184 с.

28. Руда С. «Для рідного краю і народу...» // Наука та наукознавство. 2019. № 1 (103). С. 133–146.

29. Снегірьов Г. Набої для розстрілу. Нью-Йорк – Торонто, 1983. 492 с.

30. Тищенко О. Комісія словника живої української мови у справі СБУ: Григорій Костянтинович Голоскевич (за матеріалами ОДПУ) // Мовознавство. 2018. № 4. С. 27–39.

31. Тищенко. О. Комісія словника живої української мови у справі СБУ: Андрій Васильович Ніковський (За матеріалами ОДПУ) // Мовознавство. 2019. № 5. С. 48–57.

32. Українські народні пісні. Календарно-обрядова лірика. Київ: Держ. вид-во худ. літ-ри, 1963. 569 с.

33. Центральний державний архів громадських об'єднань та українці, ф. 263, оп. 1, спр. 58624, 93 арк.

34. Чумак А. Ольга Трохимівна Андрієвська: Сторінки життя // Зона. 2001. № 15. С. 100–126.

35. Шаповал Ю. Україна 20–50-х років: сторінки ненаписаної історії / Акад. наук України, Ін-т нац. відносин і політології. Київ: Наук. думка, 1993. 349 с.

36. Яблонський В. Братство української державності: історія створення та діяльності // Український історичний журнал. 2014. № 2. С. 131–143.

References

1. Bilokin S. Heneral Pavlo Pototskyi – fundator Muzeiu Ukrainy // Skarbnytsia ukrainskoi kultury: zb. nauk. pr. Chernihiv, 2007. Vyp. 8. S. 12–34.

2. Vasylenko-Polonska N. Zhinky-vcheni (Z nahody 40-littia Vseukrainskoi akademii nauk) // Nashe zhyttia. 1961. Ch. 10. S. 3–4.

3. Vlasenko V. M., Kurinnoi O. S. Do literaturnoi tvorchosti Vasylia Andriievskoho // Sumska starovyna. 2023. № LXII. S. 35–54.

4. Vlasenko V., Kurinnoi O. Vasyl Vasylovych Andriievskiy v Ukrainskii revoliutsii 1917–1921 rr. na Chernihivshchyni (za materialamy arkhivno-slidchoi spravy Vasylia Andriievskoho) // Sumska starovyna. 2021. № LVIII. S. 18–24.

5. Hedo A., Kaluzhyna A. Vyprobuvannia mistom: Kyiv storinkamy memuarnoi spadshchyny naukovtsiv (20–30-ti rr. KhKh st.) // Kyivski istorychni studii. 2019. № 1 (8). S. 101–109.

6. Demuz I. Intelktualna biohrafii Petra Yanuarovycha Stebnytskoho (1862-1923 rr.) – hromadskoho diiacha, knyhovydavtsia, publitsysta: monohrafii. Pereiaslav: Dombrovska Ya. M., 2022. 356 s.

7. Demchenko T. Brat i sestry Andriievski: do istorii rodyny z otochennia Kotsiubynskykh: Zb. mat. Vseukr. nauk.-prakt. konf., prysviachenoї 150-richchiiu vid dnia narodzhennia Mykhaila Kotsiubynskoho. Chernihiv: Vydavets Lozovyi V. M., 2014. S. 96–107.

8. Demchenko T. Vasyl Andriievskiy: shtrykhy do biohrafii // Problemy vyvchennia istorii Ukrainskoi revoliutsii 1917-1921 rr.: zb. nauk. pr. Kyiv, 2013. Vyp. 9. S. 168–180.

9. Demchenko T., Ivanytska S. Vasyl Trokhymovych Andriievskiy: vid chlenstva v Bratstvi tarasivtsiv – do zbroinoi vidsichi bilshovytskii navali // Sumski istoryko-kraieznavechi studii: zb. materialiv III Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Sumy, 1 hrudnia 2022 r.). Sumy: SumDPU imeni A. S. Makarenka, 2023. S. 31–38.

10. Derzhavnyi arkhiv Chernihivskoi oblasti, f. 679, op. 10, spr. 2845, 229 арк.

11. Dojkov Yu. P. P. Chubinskij. Predtecha ukrainskoj svobody. (1839–1884). Arhangel'sk, 2007. 231 s.

12. Zvidomlennia za 1921 rik. Vseukrainska Akademiia nauk. Berlin: Vyd-vo Ukr. molodi, 1923. 76 s.

13. I. B. Za rehabilitatsiiu znyshechenykh stalinskym terorom krashchykh syniv ukrainskoho narodu ta yikh idei // Ukraina – suchasne i maibutnie. Zb. statei. 1959. S. 62–68.

14. Istoriiia Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. 1924-1928 : Dokumenty i materialy / uporiad. V. A. Kuchmarenko [ta in.] ; vidp. red. O. S. Onyshchenko [ta in.]; NAN Ukrainy. Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho, In-t ukr. arkhoeohrafiï ta dzhereloznavstva im. M. S. Hrushevskoho. Kyiv: [b.v.], 1998. 762 c.
15. Istoriiia ukrainskoi bibliotechnoi spravy v imenakh (kinets XIX st. – 1941 r.) : materialy do biobibliohrafichnoho slovnyka / avt.-uklad. L. V. Harbar; red. kol.: H.V. Boriak, L. A. Dubrovina (holova), V. I. Popyk [ta in.]; NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho, In-t rukopysu. Kyiv, 2017. 616 s.
16. Karpinchuk H. Mykhailo Novytskyi — shevchenkoznavets. Do 125-richchia vid dnia narodzhennia. Kyiv: Nauk. dumka, 2018. 239 s.
17. Kachurovskiy I. Dolia ukrainskykh linhvistiv na tli radianskoï movnoi polityky // Represovani movoznavtsi: zb. nauk. pr. Nizhyn: Vyd-vo. NDU im. M. Hoholia, 2010. S. 6–16.
18. Kozelko I. Korotkyi ohliad diialnosti movoznavtsiv v umovakh totalitarnoho rezhymu // Totalitaryzm yak systema znyschennia natsionalnoi pamiaty: materialy Vseukr. nauk-prak. konf. (Lviv, 11-12 cherv. 2020 r.), 2020. S. 100–102.
19. Koliada I. «Sviato ukrainskoï intelihentsii» – vidkryttia pamiatnyka I. Kotliarevskomu u Poltavi 30–31 serpnia 1903 r. // Ukrainskyi istorychnyi zbirnyk. 2008. Vyp. 11. S. 140–151.
20. Kotsiubynskiy M. Lysty do Oleksandry Aplaksinioi / Uporiad. V. Panchenka; pidhot. tekstiv A. Dyby, S. Zakharkina, V. Panchenka; st. M. Kotsiubynskoi. Kyiv: Krytyka, 2008. 639 s.
21. Matvieieva L., Tsyhankova E. A. Yu. Krymskyi – neodminnyi sekretar Vseukrainskoi Akademii nauk: Vybrane lystuvannia. Kyiv: Oberehy, 1997. 171 s.
22. Matsiuk H. Vplyv ideolohii na movu, movoznavstvo i movoznavtsiv: shtrykhy do obrazu ukrainskoho suspilstva pershoi tretyny XX st. // Studia Ucrainica Varsoviensia. 2018. № 6. S. 199–216.
23. Melnyk. T. Anatomichna terminolohiia v ukrainskii perekladnii leksykohrafiï 20–30 rokiv KhKh stolittia (na materialii «Rosiisko-ukrainskoho slovnyka» 1924–1933 rokiv) // Filolohichnyi chasopys. 2021. Vyp. 1 (17). S. 67–71.
24. Mohylnyi L. Suspilno-politychna pozytsiia Vsevoloda Hantsova // Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Istoriiia. 2018. № 3 (138). S. 50–56.
25. Petrov V. Ukrainska inteligentsiia – zhertva bolshevytskoho teroru // Slovo i Chas. 2010. №10. S. 79–99.
26. Prezydenty Akademii nauk Ukrainy za 100 rokiv yii isnuvannia: Naukovo-orhanizatsiinyi vnesok v prohres fundamentalnoi nauky. V. M. Hamaliia, Yu. K. Duplenko, V. I. Onoprienko, S. P. Ruda, V. S. Savchuk; za red. V. I. Onoprienka; NAN Ukrainy; DU «In-t doslidzh. nauk.-tekhn. potentsialu ta istorii nauky im. H. M. Dobrova». Kyiv: DP «Inf.-analit. ahentstvo», 2018. 214 s.
27. Reding B. Bezumtsi: z istorii kokhannia Mykhaila Kotsiubynskoho ta Oleksandry Aplaksinioi: roman. Kyiv: Akademia, 2012. 184 s.
28. Ruda S. «Dlia ridnoho kraiu i narodu...» // Nauka ta naukoznavstvo. 2019. № 1 (103). S. 133-146.
29. Sniehirov H. Naboi dlia rozstrilu. Niu-York – Toronto, 1983. 492 s.
30. Tyshchenko O. Komisiia slovnyka zhyvoi ukrainskoï movy u spravi SVU: Hryhorii Kostiantynovych Holoskevych (za materialamy ODP) // Movoznavstvo. 2018. № 4. S. 27–39.
31. Tyshchenko. O. Komisiia slovnyka zhyvoi ukrainskoï movy u spravi SVU: Andrii Vasylovych Nikovskiy (Za materialamy ODP) // Movoznavstvo. 2019. № 5. S. 48–57.
32. Ukrainski narodni pisni. Kalendaro-obriadova liryka. Kyiv: Derzh. vyd-vo khud. lit-ry, 1963. 569 s.
33. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv hromadskykh obiednan ta ukrainiky, f. 263, op. 1, spr. 58624, 93 ark.
34. Chumak A. Olha Trokhymivna Andriievska: Storinky zhyttia // Zona. 2001. № 15. S. 100-126.
35. Shapoval Yu. Ukraina 20–50-kh rokiv: storinky nenapysanoi istorii / Akad. nauk Ukrainy, In-t nats. vidnosyn i politolohii. Kyiv: Nauk. dumka, 1993. 349 c.
36. Yablonskyi V. Bratstvo ukrainskoï derzhavnosti: istoriiia stvorennia ta diialnosti // Ukrainskyi istorychnyi zhurnal. 2014. № 2. S. 131–143.

OLEKSANDR S. KURINNOI
(Sumy State University, Ukraine)

ON THE BIOGRAPHY OF OLHA ANDRIIEVSKA: BASED ON MATERIALS OF
THE ARCHIVAL-INVESTIGATION CASE

Abstract. *The article reveals the main milestones of the biography of O. Andriievska based on materials of the archival-investigation case stored in the Central State Archive of Public Associations and Ukrainica. It is about her socio-political, scientific and charitable activities during the first third of the twentieth century. Emphasis is placed on her work in the institutions of the Ukrainian Academy of Sciences (All-Ukrainian Academy of Sciences).*

O. Andriievska is a participant of Ukrainian scientific courses conducted by Mykhailo Hrushevskyy and Ivan Franko in Lviv. She was a good friend of the writer Mykhailo Kotsiubynskyy. The woman was often engaged in charitable activities: she helped refugees during the First World War, as well as those who suffered deprivation during the Soviet era. She belonged to the Ukrainian Party of Socialists-Federalists, worked as party secretary. In 1919 she joined the Commission for compiling a dictionary of the Ukrainian living language at the First Department of the Ukrainian Academy of Sciences, where she held various positions. In 1930 O. Andriievska was repressed on trumped-up case, the "Union for the Liberation of Ukraine" (Spilky Vyzvolennia Ukrainy, or SVU).

Keywords: *archival-investigation case, "SVU" case, O. Andriievska, V. Hantsov, All-Ukrainian Academy of Sciences, Commission for compiling a dictionary of the Ukrainian living language.*

Отримано 01.10.2023 р.

Прийнято до друку 20.10.2023 р.